

Τριώδιον Κατανυκτικόν

Ένα Πνευματικό Ταξίδι
πρὸς τὸ **Τέλος** τοῦ **παλαιοῦ**
καὶ τὴν **Ἀρχή** τοῦ **Νέου**

■ Κυριακή Ὁσίας Μαρίας Αἰγυπτίας

Τὸ Μυστήριον τῆς Μετανοίας*

Μετοχή στὸ Μυστήριον τοῦ Σταυροῦ

Τὴν περασμένη Κυριακή ἡ Ἐκκλησία μας ἐόρτασε τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τῆς Κλίμακος. Τούτη τὴν πέμπτη Κυριακή τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, μᾶς προβάλλει τὴν Ὁσία Μαρία τὴν Αἰγυπτία ὡς **πρότυπο** καὶ ὡς **διδάσκαλο** τῆς Μετανοίας.

Ἡ Ὁσία Μαρία ἡ Αἰγυπτία παρουσιάζεται μέσα σὲ ὅλη τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Παράδοση ὡς **τὸ κατ' ἐξοχὴν παράδειγμα Μετανοίας**: εἶχε κατ' ἀρχὴν ζήσει στὴν Αἴγυπτο ζωὴ ἀμαρτωλὴ· στὴν συνέχεια, μέσα σὲ συνθήκες πού γνωρίζουμε, μετανόησε στὴν Ἱερουσαλήμ. Ὄταν αἰσθάνθηκε νὰ ἀπωθεῖται ἀπὸ τὶς πύλες τοῦ Ναοῦ τῆς Βασιλικῆς τῆς Ἀναστάσεως, μεταστράφηκε· μετὰ δὲ τὴν μεταστροφή της καὶ τὴν ἐπιθυμία της νὰ ἀλλάξει ζωὴ, ἀποσύρθηκε στὴν Ἐρημο. Ἐξῆσε πολλὰ χρόνια μὲ νηστεία καὶ πολλὴ αὐστηρότητα, μέχρις ὅτου ἕνας Μοναχὸς τῆς ἐρήμου τῆς Ἰουδαίας, ὁ Ἅγιος Ζωσιμᾶς, ἤρθε μὲ θεία ἀποκάλυψη νὰ τῆς φέρει τὴν Θεία Κοινωνία, ἐπισφραγίζοντας ἔτσι τὴν πλήρη συμφιλίωσί της μὲ τὸν Θεό, λίγο καιρὸ πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατό της.

Νομίζω ὅτι ἡ διήγηση αὐτὴ περιέχει ἐξαιρετικὰ σημαντικὴ διδασκαλία, τὴν ὁποία συχνὰ ξεχνᾶμε: **ἀφορᾷ τὴν Μετάνοια καὶ τὴν συμφιλίωση μὲ τὸν Θεὸ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας.**

* * *

Σήμερα συνηθίζουμε νὰ ἐξομολογούμαστε σχετικὰ τακτικά, νομίζουμε ὅμως, ὅτι κάθε φορὰ πού ἔχουμε διαπράξει ἕνα σφάλμα, ἀπλῶς πρέπει νὰ ἐξομολογηθοῦμε στὸν Ἱερέα γιὰ νὰ λάβουμε τὴν ἄφεση καὶ ἀμέσως μετὰ νὰ κοινωνήσουμε χωρὶς πρόβλημα.

Έχει σημασία να θυμόμαστε ποιά ήταν ή πρακτική τής ἀρχαίας Ἐκκλησίας, τής Ἐκκλησίας τῶν Πατέρων, πρακτική ή ὅποια μνημονεύεται ἀκόμη ἀπό τοὺς Κανόνες τής Ἐκκλησίας. **Σ**τὴν ἀρχαία Ἐκκλησία διέκριναν **δύο εἶδη ἀμαρτημάτων**:

• **Υ**πάρχουν πρῶτα **οἱ ἀμαρτίες ἐξ ὑφαρπαγῆς καὶ ἀδυναμίας**, πού μᾶς ξεφεύγουν ὅλη τὴν ἡμέρα· ὅπως λέει ἡ Γραφή: «ἐπτάκις γὰρ πεσεῖται δίκαιος» (Παροιμ. κδ' 16). **Εἶ**ναι πολλὰ αὐτὰ πού μᾶς ξεφεύγουν· πάντοτε μέσα στὶς πράξεις μας, καὶ ἐφ' ὅσον ἡ καρδιά μας δὲν ἔχει βαθιὰ καθαρθεῖ, ὑπάρχει συχνὰ φιλαυτία, ὑπάρχει ἀναζήτηση τοῦ ἑαυτοῦ μας.

Γιὰ τὰ σφάλματα αὐτὰ ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία ἔκρινε, ὅτι ἀρκοῦσε νὰ ζητήσῃ ὁ πιστὸς συγγνώμη ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ὁ Θεὸς τὸν συγχωροῦσε. **Σ**ιγὰ σιγὰ καθιερώθηκε ἡ συνήθεια νὰ ἐξομολογοῦνται στὸν Ἱερέα ἀκόμη καὶ αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὰ σφάλματα, καὶ ἦταν μία καλὴ συνήθεια, διότι ἐπιτρέπει νὰ γνωρίζουμε ἂν τὰ λάθη πού καταλογίζουμε στὸν ἑαυτό μας εἶναι ὄντως σχετικὰ ἐλαφρὰ ἢ αὐταπατούμαστε, καθὼς καὶ ἂν ἀποτελοῦν σημεῖο ἀπομάκρυνσῆς μας ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ρήξεως μὲ τὴν Χριστιανικὴ Κοινότητα. **Μ**ερικὲς φορές ἔχουμε ψευδαισθήσεις γιὰ τὸν ἑαυτό μας. **Σ**ὲ κάθε περίπτωση, ὁ Πνευματικὸς μπορεῖ νὰ μᾶς συμβουλέψῃ, ὡς πνευματικὸς ἰατρὸς πού δίνει τὰ κατάλληλα γιὰ τὴν κατάστασή μας φάρμακα, ὥστε νὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ προοδεύσουμε πνευματικά.

• **Σ**τὴν ἀρχαία Ἐκκλησία ὅμως, ἔδιναν πολλὴ μεγάλη σημασία στὴν διάκριση αὐτὴ μεταξὺ τῶν σφαλμάτων πού προαναφέραμε καὶ τῶν πραγματικὰ **σοβαρῶν ἀμαρτιῶν**, πού ὁ ἄνθρωπος διαπράττει **ἐκούσια καὶ σκόπιμα**. **Ό**ταν δηλαδή, μὲ τὸν ἕναν ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, παραβαίνουμε συνειδητὰ καὶ ἐπίτηδες τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ, τὸν λόγο Του ἢ τὸν λόγο τοῦ πνευματικοῦ μας πατέρα ἢ τῆς Ἐκκλησίας σὲ σοβαρὰ ζητήματα. **Γ**ι' αὐτὰ λοιπὸν τὰ ἀμαρτήματα ἡ Ἐκκλησία εἶχε καθιερώσει τὴν τάξη τῶν μετανοούντων, δηλαδή ἐκείνων πού ἦταν ἔνοχοι ὄντως σοβαρῶν ἀμαρτημάτων, στὰ ὅποια εἶχαν ἐμπλακεῖ μὲ τὴν θέλησή τους, πρᾶγμα πού σήμαινε ὅτι προέκριναν τὸ δικό τους θέλημα ἔναντι τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. **Αὐ**τοὶ ἐντάσσονταν στὶς τάξεις τῶν μετανοούντων, σὲ ἕνα πλαίσιο ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμιῶν.

Εκεῖνος πού εἶχε διαπράξει τέτοιο ἀμάρτημα πήγαινε καὶ τὸ ἐξέθετε στὸν Ἐπίσκοπο ἢ σὲ Πνευματικὸ ἐντεταλμένο ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο, αὐτοὶ ὅμως δὲν ἔδιναν ἀμέσως τὴν ἄφεση· ἀντιθέτως, ζητοῦσαν ἀπὸ τὸν πιστὸ νὰ νηστεύῃ γιὰ ἕνα μεγαλύτερο ἢ μικρότερο διάστημα, ζώντας αὐστηρῆ, σχεδὸν μοναστικὴ ζωή. **Αὐ**τὸ δὲ μπορούσε νὰ κρατήσῃ ἀκόμη καὶ χρόνια, ὅταν τὸ σφάλμα ἦταν πραγματικὰ σοβαρό. **Μ**ποροῦσε νὰ περάσει ἀκόμη καὶ τρία ἕως καὶ ἐπτὰ χρόνια χωρὶς Θεία Κοινωνία.

Ἄν ἦταν ὅμως ἐπειδὴ μπορούν τὰ ἔργα μας νὰ ἀντισταθμίσουν τὴν

ἀμαρτία μας. **Α**λλά για να μᾶς συγχωρήσει ὁ Θεός, ὀφείλουμε ἐμεῖς να ἀναγνωρίσουμε τὴν ἀμαρτωλότητά μας καὶ να κάνουμε ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ μᾶς, να καταβάλουμε προσπάθεια **μεταστροφῆς καὶ ἀληθινῆς, βαθιᾶς ἀλλαγῆς βίου**. Μόνο τότε, ἢ πάντοτε προσφερόμενη ἀπὸ τὸν Θεὸ ἄφεση μπορεῖ πράγματι να φθάσει σ' ἐμᾶς. **Οὔτε ἡ νηστεία μας οὔτε τὰ καλὰ μας ἔργα ἔχουν ἀπὸ μόνον τους ἀξία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ**, ἀλλὰ εἶναι ἀπλῶς ἓνα μέσον, ὥστε ὁ Χριστὸς να κάνει μέσα μας ἐνεργὸ τὸ **Μυστήριον τοῦ Σταυροῦ Του**, χωρὶς τὸ ὁποῖο δὲν ὑπάρχει ἄφεση οὔτε ἀπολύτρωση.

Εδῶ ἔγκειται ὁ λόγος τῆς μακρᾶς αὐτῆς περιόδου μετανοίας ποῦ ἐπιβαλλόταν στοὺς ἀμαρτήσαντες Χριστιανοὺς καὶ τὴν ὁποία ἡ Ὁσία Μαρία ἢ Αἰγυπτία ἐπέβαλε στὸν ἑαυτὸ της στὴν ἔρημο. **Κ**αὶ μόνο στὸ τέλος τῆς μακρᾶς αὐτῆς περιόδου **Μετανοίας καὶ μετοχῆς στὸν Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ**, ἀφοῦ δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶχε ἀληθινὰ καὶ μὲ ὄλο του τὸ εἶναι φανερώσει –μὲ νηστεία, μὲ δάκρυα, μὲ μετάνοια– ὅτι ἀναγνωρίζει τὸν ἑαυτὸ του ὡς ἀμαρτωλὸ, ὅτι ἔχει τὴν διάθεση να προσπαθῆσει να βγεῖ ἀπὸ τὴν ἀμαρτία, καὶ να ζητήσῃ ἐπίμονα τὸ Ἔλεος τοῦ Θεοῦ, μόνο τότε θὰ μπορούσε να συμφιλιωθεῖ μὲ τὴν Ἐκκλησία καὶ να προσέλθει καὶ πάλι στὴν Εὐχαριστία.

Αὐτὴ τὴν ἔννοια ἔχει καὶ ἡ στέρηση τῆς Θείας Κοινωνίας ποῦ ἐπιβάλλει ὁ Πνευματικὸς καὶ σήμερα στὸν ἐξομολογούμενο, ὁ ὁποῖος προσέρχεται μετανοημένος γιὰ κάποια ἀμαρτία. **Δ**ὲν πρόκειται γιὰ **ποινὴ οὔτε γιὰ τιμωρία**, ἀλλὰ εἶναι τὸ μόνο μέσον τὸ ὁποῖο φανερώνει, ὅτι ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καρδιᾶς μας ἀναγνωρίζουμε ὅτι σφάλαμε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

* * *

Αὐτὸ εἶναι κάτι ποῦ πρέπει να τὸ ξαναβάλουμε στὴν ζωὴ μας. **Οἱ** Πατέρες καὶ οἱ μεταγενέστεροι θεολόγοι ἐπέμεναν ἀνέκαθεν, ὅτι **ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ ἀνάμεσα στὴν ἄφεση τῶν ἀμαρτιῶν ποῦ παρέχεται διὰ τοῦ Βαπτίσματος καὶ στὴν ἄφεση ποῦ συνδέεται μὲ τὸ Μυστήριον τῆς Μετανοίας, τὸ «Μυστήριον» τῆς Συμφιλίωσης**. **Κ**αὶ πάντοτε λένε, ὅτι ἡ πρώτη ἄφεση, ἐκείνη ποῦ δίδεται μὲ τὸ Βάπτισμα, εἶναι κάτι ἄμεσο καὶ πραγματώνεται χωρὶς ἰδιαίτερη προσπάθεια ἀπὸ μέρους μας. **Υ**πάρχει βέβαια ἢ προσπάθεια, προκειμένου κάποιος να ζητήσῃ να εἰσέλθῃ στὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ πέραν αὐτοῦ δὲν ἀπαιτεῖται κάτι περισσότερο.

Αντιθέτως, αὐτὸ ποῦ οἱ Πατέρες ὀνόμαζαν **«δεύτερο βάπτισμα»**, δεύτερη σανίδα σωτηρίας μέσα στὴν Ἐκκλησία, ἂν κάποιος διέπρατε σοβαρὰ ἀμαρτήματα μετὰ τὸ Βάπτισμα, τὸ Μυστήριον δηλαδὴ τῆς Μετανοίας, **δὲν εἶναι μία ἀπλῆ τελετὴ, δὲν εἶναι μία χειρονομία τῆς Ἐκκλησίας ἢ τοῦ Πνευματικοῦ, ἀλλὰ κάτι ποῦ μᾶς κοστίζει, κάτι**

πραγματικά «δαπανηρό» πού απαιτεί κόπο και προσπάθεια εκ μέρους εκείνου πού μετανοεί.

Ἄν λοιπὸν πρόκειται γιὰ σφάλματα σοβαρά, απαιτεῖται ἐπίμονη προσπάθεια, γι' αὐτὸ καὶ εἶναι φυσικὸ νὰ μᾶς ζητηθεῖ νὰ μὴν κοινωνήσουμε γιὰ ἓνα ὀρισμένο διάστημα, μεγαλύτερο ἢ μικρότερο. **Στὸ Μυστήριο τοῦ Σταυροῦ** τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ μποῦμε μὲ προσωπική μας προσπάθεια, μὲ νηστεία καὶ πραγματικὴ μετάνοια, μὲ τὴν ἄσκησή μας καὶ μὲ δάκρυα ἐκ βάθους καρδίας, καὶ αὐτὸ χρειάζεται χρόνο. **Ἔτσι** θὰ μπορέσουμε νὰ λάβουμε τὴν ἄφεση, καθὼς ὁ Σταυρὸς αὐτός, στὸν ὁποῖο μετέχουμε θὰ γίνει μέσα μας Ἀνάσταση. **Αὐτὸ** εἶναι νομίζω τὸ μεγάλο μάθημα ἀπὸ τὴν ζωὴ τῆς Ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, ὅπως καὶ ὅλης τῆς πρακτικῆς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας.

* * *

Ὁ ἀγώνας καὶ ἡ Μετάνοια ἔχουν τὴν θέση τους σὲ ὅλη τὴν Χριστιανικὴ Ζωή. **Ὅταν** ὁμως μιᾶμε γιὰ τὸ Μυστήριο τῆς Μετανοίας (τῆς Ἐξομολογήσεως) νομίζω, ὅτι εἶναι σημαντικό νὰ **συνειδητοποιήσουμε τὸ «κόστος»**· ὅτι δηλαδή, ἡ Μετάνοια δὲν εἶναι δυνατὴ χωρὶς τὴν ἐκ μέρους μας προσπάθεια, χωρὶς ἄσκησι καὶ ἀποχὴ ἀπὸ τὴν Θεία Κοινωνία, μὲ τὰ ὁποῖα παραδεχόμαστε τὴν ἁμαρτωλότητά μας καὶ ὅτι **ἀπὸ δική μας ὑπαιτιότητα ἔχουμε χωριστεῖ ἀπὸ τὸν Θεό.**

Ναί, ἀπὸ δική μας ὑπαιτιότητα. **Πάντοτε** ἔχουμε τὴν τάση, καὶ μάλιστα στὴν ἐποχὴ μας περισσότερο ἀπὸ ὅποτεδήποτε ἄλλοτε, ἐξ αἰτίας καὶ ὄλων τῶν θεωριῶν τῆς σύγχρονης ψυχολογίας, νὰ ἀναζητοῦμε δικαιολογίες. **Κατὰ** τὸν ἓναν ἢ τὸν ἄλλο τρόπο λέμε ὁμως ὁ Ἄδάμ: **«Ναί, βέβαια, παρέβηκα τὴν ἐντολή σου, ἀλλὰ ἡ γυναίκα πού μου ἔδωσες μὲ παρέσυρε»...** **«Ναί,** ἔχω αὐτὸ τὸ ἐλάττωμα, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἔχω ἓνα τραῦμα ἀπὸ τὴν παιδική μου ἡλικία, στερήθηκα τὴν ἀγάπη ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου, ἐν τέλει δὲν εἶμαι πραγματικὰ ἔνοχος». **Ἀπεκδυόμαστε** κατὰ κάποιον τρόπο τὴν εὐθύνη μας, δὲν τὴν ἀναλαμβάνουμε πραγματικά, συνεπῶς **πνευματικὴ θεραπεία δὲν μπορεῖ νὰ υπάρξει.**

Μόνο στὸν βαθμὸ πού μπαίνουμε πραγματικὰ στὸ **Μυστήριο τοῦ Σταυροῦ** καὶ ἀναγνωρίζουμε ὅτι εἴμαστε ἁμαρτωλοί, μόνο τότε μπορεῖ νὰ ἔρθει ἡ ἴαση. **Νομίζω** ὅτι εἶναι ἐξαιρετικὰ σημαντικό νὰ νιώθουμε ὅτι ὅλα εἶναι δυνατά, ὅτι ἡ συγγνώμη τοῦ Θεοῦ εἶναι πάντοτε διαθέσιμη, ἀλλὰ μποροῦμε νὰ τὴν ἀποκτήσουμε **μόνο μὲ πραγματικὴ συναίσθηση ὅτι ἁμαρτήσαμε, ὅτι ἐξοριστήκαμε ἀπὸ τὸν Παράδεισο, ὅτι χωριστήκαμε ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ἀπὸ τὴν κοινωνία μὲ τοὺς ἀδελφούς μας, μὲ τοὺς ὁποίους ὀφείλουμε νὰ εἴμαστε ἓνα Σῶμα.** **Εἴμαστε** Μέλη Χριστοῦ καὶ ἀποκοπήκαμε ἀπὸ Αὐτὸν ἀπὸ δικά μας σφάλματα, ἐξ αἰτίας τῆς κακῆς χρήσης τῆς ἐλευθερίας μας.

Ὅταν αὐτὸ τὸ ἀναγνωρίζουμε ὀλόψυχα, μὲ ὀδύνη καὶ θλίψη ἔναντι

τοῦ Θεοῦ, καὶ ταυτόχρονα Τοῦ ζητοῦμε νὰ μᾶς συγχωρήσει μὲ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὸ Ἐλεός Του, τότε μᾶς δίδεται ἡ πνευματικὴ θεραπεία, εἶναι αὐτὴ στὴν διάθεσή μας. **Καὶ** τὴν δεχόμαστε, θὰ ἔλεγα, σχεδὸν αὐτομάτως, μὲ τὴν προϋπόθεση αὐτοῦ τοῦ ἀγῶνα, αὐτῆς τῆς εἰσόδου μας στὸ **Μυστήριον τοῦ Σταυροῦ**.

Καὶ ἂν παραμονὲς τοῦ Πάσχα μᾶς καλεῖ ἡ Ἐκκλησία νὰ στοχαστοῦμε πάνω στὸ παράδειγμα τῆς Ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, τὸ κάνει γιὰ νὰ μᾶς ἐξηγήσει τὸ νόημα τοῦ ἀγῶνα ποὺ ἐπιτελοῦμε στὴν διάρκεια τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. **Καὶ** αὐτὴν εἴμαστε κατὰ κάποιον τρόπο ὅλοι δημοσίως μετανοοῦντες ἁμαρτωλοὶ καὶ λίγες μέρες πρὶν ἀπὸ τὸ Πάσχα εἶναι χρήσιμο νὰ φανερωθεῖ, ὅτι στὸ τέλος τοῦ τεσσαρακονθήμερου ἀγῶνα μποροῦμε νὰ νιώθουμε πλήρως συμφιλιωμένοι μὲ τὸν Πατέρα μας, ὁ Ὅποιος μᾶς περιμένει ὅπως περίμενε ἐκεῖνο τὸ ἄσωτο παιδί Του, τὴν Ὁσία Μαρία τὴν Αἰγυπτία· μᾶς περιμένει νὰ λάβουμε τὰ Τίμια Δῶρα τὴν Μεγάλη Πέμπτη, καὶ τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα νὰ εἰσέλθουμε στὸ σπίτι τοῦ Πατέρα, φωτισμένοι ἀπὸ τὸ Φῶς τῆς Ἀναστάσεως.

**Αὐτῷ ἡ δόξα σὺν τῷ Υἱῷ Αὐτοῦ
καὶ τῷ ἀγαπητῷ καὶ τῷ Παναγίῳ Πνεύματι,
εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Ἀμήν!**

(*) π. Πλακίδα Deseille, «Μυστικὴ Ἄνοδος», σελ. 193-201, ἐκδόσεις «Ἑαρ», Φεβρουάριος 2022. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.